

Stortinget
Justiskomiteen

Deres referanse: 19/120-1
Vår referanse: 2019/264
Dato: 01/04/2019

Innspill – Prop. 42 LS (Ratifikasjon av konvensjon om tvungne forsvinninger med forbehold og erklæringer)

NIM avga høringsuttalelse til høringsbrevet om ratifikasjon av konvensjonen og om straffebud om tvungen forsvinning, sendt ut på høring 29. juni 2017.

NIM ønsker nå å avgi en kort uttalelse om ett element i Prop. 42 LS som ikke var omtalt i høringsbrevet, nemlig spørsmålet om at Norge tar forbehold (reservasjon) til en av bestemmelsene i konvensjonen.

Departementet foreslår at Norge tar et forbehold til bestemmelsen i artikkel 17 nr. 2, i den grad den kan «kan tolkes slik at den krever at hver statspart skal fastsette vilkårene for og garantiene ved frihetsberøvelse «i sin lovgivning» også i situasjoner med væpnet konflikt.»

Reservasjonen er begrunnet med at Norge, i likhet med mange andre land, ikke har nasjonal lovgivning om frihetsberøvelse i væpnet konflikt, men holder seg innenfor de rettslige rammene som settes av internasjonal humanitær rett. Humanitærretten hjemler krigsfangenskap og internering i internasjonal væpnet konflikt. I ikke-internasjonal væpnet konflikt finnes det ingen spesifikk hjemmel for frihetsberøvelse, men det forutsettes i regelverket at frihetsberøvelse i tilknytning til konflikten kan skje. Flere, heriblant Norges Røde Kors, har stilt spørsmål ved om man ikke også burde ha en nasjonal lovhjemmel for noe som er så inngripende som frihetsberøvelse. Forsvarsdepartementet skal være i ferd med å utrede dette spørsmålet.

NIM støtter en egen nasjonal hjemmel for frihetsberøvelse i væpnet konflikt. Men så lenge vi ikke har dette, synes det riktig av norske myndigheter å ta en reservasjon på dette punktet, slik at det ikke oppstår uklarhet omkring hvor langt Norges forpliktelser etter konvensjonen strekker seg.

I den foreslåtte reservasjonen heter det:

«I den grad konvensjonens artikkel 17 nr. 2 kan tolkes slik at den krever at hver statspart skal fastsette vilkårene for og garantiene ved frihetsberøvelse «i sin lovgivning» også i

situasjoner med væpnet konflikt, tar Norge forbehold mot denne bestemmelsen. Frihetsberøvelser i væpnet konflikt er i dag ikke regulert i formell norsk lov.»

Imidlertid sies det videre i teksten til reservasjonen:

«I Norge er reglene for frihetsberøvelser i væpnet konflikt nedfelt i Forsvarets «Manual i krigens folkerett» og i reglene som er fastsatt for den enkelte operasjonen, herunder engasjementsreglene.»

NIM mener dette gir et uklart og uheldig bilde av norsk forståelse av rettslig basis for frihetsberøvelse. Manual i krigens folkerett og engasjementsregler gir ingen hjemmel for frihetsberøvelse. Brukes av ordet «nedfelt» gjør dette uklart. En mer dekkende formulering ville være:

«Norge forholder seg til humanitærrettens regler om frihetsberøvelse i væpnet konflikt og følger anvisningene i Forsvarets «Manual om krigens folkerett» og reglene fastsatt for den enkelte operasjon, herunder engasjementsreglene, ved slik frihetsberøvelse.»

Vennlig hilsen
Norges institusjon for menneskerettigheter

Adele Matheson Mestad
Direktør

Gro Nystuen
Fagdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.